

LANGUAGE TEACHING AND LEARNING WORKSHOP

DİL ÖĞRETİMİ VE
ÖĞRENİMİ ÇALIŞTAYI
19-20 EKİM 2018 ANKARA

ÖZBEKÇE MASASI RAPORU

Kurucu Anlaşması 1998 yılında Kazakistan'ın Almatı kentinde sekiz ülke tarafından imzalanan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Eğitim Enstitüsü (EİTEE), üye devletler arasında eğitim işbirliğini teşvik etmek ve akademik ve eğitim faaliyetlerini güçlendirmek için çalışan, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın özerk, uzmanlaşmış bir kurumudur. EİTEE, üye devletlerin eğitim yoluyla kalkınma hedeflerine ulaşmalarını desteklemek amacıyla düzenli olarak eğitimin her seviyesiyle ilgili toplantılar, sempozyumlar, eğitimler ve seminerler düzenlemekte, politika önerileri geliştirmekte ve akademik araştırmalar yayınlamaktadır.

Editör

M. Akif Kireççi

Yardımcı Editörler

Ayşen Gençtürk

Gonca Biltekin

Redaksiyon

Ayşenur Hacıoğlu

Reşide Gürses

Tasarım

MG İletişim Stratejileri Ajansı

Yönetim Yeri

Mustafa Kemal Mahallesi, Tepe Prime C Blok No: 88

Çankaya, Ankara 06510

Telefon +90 (312) 666 16 09

E-mail registry@eieco.org

Genel Ağ Sayfası <http://eieco.org/>

Baskı: Özel Ofset Basın Yayın Matbaa Reklam

Baskı Yeri ve Tarihi Ankara, 2020

ISBN 978-605-70155-3-2

Katılımcılar

Prof. Dr. Aynur Öz Özcan - *Ankara Üniversitesi (Moderatör)*

Prof. Dr. Zilola Hudaybergenova - *Bartın Üniversitesi*

Doç. Dr. Ayhan Çelikbay - *Ankara Üniversitesi*

Dr. Veli Savaş Yelok - *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*

Dr. Niyare Kurtbelyalova - *Uşak Üniversitesi*

Dr. Zhazira Otyzbay - *Pamukkale Üniversitesi*

Mütercim-Spiker Hüdai Nazar - *TRT*

Dr. Öğrencisi Güzel Narkulova - *Ege Üniversitesi*

Dr. Öğrencisi Avazkhon Umarov - *Ege Üniversitesi*

Yüksek Lisans Öğr. Gulomjon Sobirov - *On dokuz Mayıs Üniversitesi*

SUNUŞ

Bugün dünyada, 6 milyar insan tarafından konuşulan 6000 ila 7000 civarında dil vardır. Dünya nüfusunun yarısı da bugün ya çift dilli ya da çok dillidir. Dilsel beceriler, küreselleşmenin de etkisiyle giderek birbirine bağlanan dünyamızda bireyler için önemli ekonomik kazanımlar getirmektedir. Siyasi ve diplomatik alanda üye ülkelerin karşılaştığı zorluklar da ancak birbirinin dilini iyi bilen, bu dille beraber diğer kültürleri ve o milletlerin zihinsel süreçlerini özümsemiş, iyi yetişmiş bireylerin yardımıyla aşılabılır.

Ludwig Wittgenstein'ın dediği gibi “dilimizin sınırları, dünyamızın sınırları” ise dil öğrenimi ve öğretiminin başka kültürlerle açık olmak, esnek düşünebilmek, olay ve olgulara farklı perspektiflerden bakabilmek, yaşama içgüdüğü kadar paylaşma içgüdü-sünü de besleyebilmek gibi erdemlerin temelinde yattığını söyleyebiliriz. EİT bölgesinde konuşulan ve içerisinde köklü edebiyat, tarih, kültür sanat ve medeniyet öğeleri barındıran diller -her ne kadar farklı özelliklere sahip olsalar da- aile bireyleri gibi bağlı ve birbirlerini birçok yolla etkileyebilme gücüne sahiptir.

EİT bölgesinde konuşulan dillerden biri olan Özbek Türkçesi, başta Özbekistan olmak üzere çeşitli ülkelerden 35 milyondan fazla kişinin anadili ve Özbekistan'ın resmi dilidir. Orta Asya genelinde en çok konuşulan Türk dili olan Özbek Türkçesi, Orta Çağ'da Orta Asya'nın kültür ve bilim diliydi. Karluk ailesinin bir üyesi olan Özbek Türkçesini öğrenmek, zengin bir kültürel ve tarihi mirasa sahip olan Özbekistan'ı daha iyi tanımak için olduğu kadar stratejik öneme sahip bölgelerde yaşayan milyonlarca insanlara doğrudan bağ kurmak için faydalı olabilir.

Bu anlayıştan yola çıkarak ortak bir gönül diline her zamankinden daha çok ihtiyacımız olduğu günümüz dünyasında, EİTEE'nin EİT üyesi ülke vatandaşlarının birbirlerinin dillerini daha etkin ve yaygın bir biçimde öğrenmesi veya öğretmesi hedefiyle düzenlenmiş olan bu uluslararası Çalıştay'ın sonuçlarını birer rapor dizisi olarak yayımlamaya karar verdik. Özbek Türkçesi masasında tartışılan sorunlar ve önerilen yeni model ve teknikleri; karar alıcıların, politika yapıcıların ve uygulayıcılarının, kurum yöneticilerinin, eğitimcilerin ve öğrencilerin değerlendirmelerine sunmaktan gurur duyuyoruz. Çalıştay'a ve bu rapora sunmuş oldukları katkılar ve öneriler için değerli katılımcılarımıza teşekkürlerimi sunarım.

Prof. M. Akif Kireççi
Başkan
EİTEE

LANGUAGE TEACHING AND
LEARNING WORKSHOP

DİL ÖĞRETİMİ VE
ÖĞRENİMİ ÇALIŞTAYI

ÖNSÖZ

Diller sadece yapılarına ve kökenlerine göre sınıflandırılmaz. Statülerine göre de dil çeşitleri vardır: Konuşma dili, edebî yazı dili, resmî dil, devlet dili, eğitim dili, bilim dili vb. Bugün dünyada 6000 kadar dil konuşulmaktadır. Bunları hepsi konuşma dili olsa da aralarından sadece bazıları edebî yazı dili olabilmiştir. Her yazı dili de resmî dil statüsü kazanmış değildir. Örneğin 6000 dil konuşuluyor olsa da Birleşmiş Milletlere üye olan ülke sayısı sadece 193'tür. Yani konuşulan dillerden pek azı resmî dil, devlet dili statüsündedir. Hatta resmî dil, devlet dili statüsünde olan dillerin sayısı 193 de değildir. Birleşmiş Milletlere üye olan ülkelerin pek çoğu kendi halklarının ana dilini değil İngilizce, Fransızca, İspanyolca gibi dilleri resmî dil olarak kabul etmiştir. Dünyada edebî yazı dili ve resmî dil statüsü kazanmış dillerden bazıları ise kendi ülkelerinde hâlâ eğitim dili olamamıştır.

Türk dilinin çeşitli dallarını günümüzde 250 milyona yakın kişi konuşmaktadır. 7. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar Orta Asya'da Çağatay Türkçesi, batıda Osmanlı Türkçesi bütün Türklerin yazı dili olarak kullanılıyorken günümüzde Türkiye, Azerbaycan, Türkmen, Gagavuz, Özbek, Uygur, Kazak, Karakalpak, Nogay, Kırgız, Karaçay, Balkar, Kumuk, Karay, Tatar, Başkurt, Yakut, Tuva, Hakas, Altay, Çuvaş Türkçeleri resmî yazı dili statüsündedir. Bunlardan Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan'daki resmî yazı dilleri aynı zamanda ülkelerinin "eğitim dili"dir. 15-20. yüzyıllar arasında Orta Asya'nın bütün Türk halkları tarafından yazı dili olarak kullanılan Çağatayca'nın günümüzdeki devamı Özbek Türkçesidir. Özbekistan dışında Kazakistan, Kırgızistan, Afganistan gibi ülkelerde de Özbekçenin konuşuru çoktur.

Özbek ve Yeni Uygur Türkçeleri, Karluk grubu lehçelerini oluşturur. Yaşadıkları bölge ve tarihî ilişkiler sonucunda Farsça ve Urduca ile en çok alış veriş yapan Türk yazı dili de Özbekçedir.

19-20 Ekim 2018 tarihinde Ankara'da yapılan "Dil Öğretimi ve Öğrenimi Çalıştayı"nda bilim adamları bu ihtiyaca cevap verebilmek için bilgi alış verişinde bulundular, yöntem ve çözüm önerileri sundular. O toplantı raporlarının bir kitap hâline dönüştürülmesi de amaca yönelik somut bir adımdır. Başından itibaren bu süreci yöneten EİT Eğitim Enstitüsü Başkanı Sayın Prof. Dr. M. Akif KİREÇÇİ Bey ve akademik tecrübelerini paylaşan bilim adamları her türlü övgüyü hak ediyor.

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN
Türk Dil Kurumu Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
ÖNSÖZ	7
GİRİŞ.....	11
I. ÖZBEKÇENİN BİR LEHÇE OLARAK ELE ALINMASI SORUNU.....	13
II. ÖZBEKÇE ÖĞRETİMİNDE FONETİK ZORLUKLAR.....	15
III. ÖZBEKÇE ÖĞRETİMİNDE ALFABE BİLGİSİ.....	17
IV. ÖĞRENCİLERİN HAZIR BULUNUŞLUK DURUMLARI VE MOTİVASYONLARI.....	17
V. ÖĞRETİM ELEMANI VE MÜFREDATA İLİŞKİN SORUNLAR.....	18
VI. MATERYAL EKSİKLİĞİ SORUNLARI.....	19
VII. DİL ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI	21
VIII. İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ	21
IX. YENİ YÖNTEMLER.....	24
X. ÖNERİLER.....	28

LANGUAGE TEACHING AND
LEARNING WORKSHOP
DİL ÖĞRETİMİ VE
ÖĞRENİMİ ÇALIŞTAYI

GİRİŞ

Bu rapor, EİT Eğitim Enstitüsü'nün (EİTEE) Türk Dil Kurumu (TDK) iş birliğinde 19-20 Ekim 2018 tarihlerinde Ankara'da düzenlemiş olduğu Dil Öğretimi ve Öğrenimi Çalıştayı'nın sonuçlarını paylaşmak için hazırlanmıştır. Çalıştay, EİT Üyesi Devletlerin (Afganistan, Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgız Cumhuriyeti, Pakistan, Tacikistan, Türkiye, Türkmenistan ve Özbekistan) dillerini öğretme ve öğrenme konusundaki tematik tartışmaya katkıda bulunmak için çok çeşitli paydaşları bir araya getirmeyi amaçlamıştır. Çalıştay'ın hedefleri;

- Dil Öğretimi ve Öğrenimi alanındaki gelişmeleri, güncel zorlukları ve konuları tartışmak,
- En iyi uygulamalar ve yöntemler hakkında farkındalığı artırmak,
- Katılımcılar arasında diyalog başlatmak

olarak özetlenebilir.

Çalıştaya akademisyenler, dilbilimciler, uygulayıcılar (dil öğretmenleri / öğrencileri) ve Dil Öğretimi ve Öğrenimi konusunda deneyimi olan veya bu konuya ilgi duyan dil uzmanlarından oluşan seksenin üzerinde katılımcı davet edilmiştir. Katılımcılar oturumlara yazılı ve sözlü olarak aktif katkıda bulunmuş ve dil öğretim materyallerini gündem kapsamında paylaşmışlardır. Tartışılan temalar, aşağıdakileri içermekle birlikte bunlarla sınırlı değildir:

- Türkiye Türkçesi, Urdu dili, Farsça, Azerbaycan Türkçesi, Kazakça, Kırgızca, Türkmen Türkçesi ve Özbek Türkçesi dillerinin öğretimindeki zorluklar,
- Dil öğretimi ve öğreniminde yeni anlayışlar,
- Öğretmenlerin öğrenimi,
- Dil öğreniminde kaliteyi sağlamak,
- Dil öğrenmede yaratıcılık ve eleştirel düşünme,
- Dil öğretimi ve öğrenmesinde etkili yöntemler,
- Dijital çağda dil öğretimi ve öğrenimi,
- Dil öğretimine ilerici yaklaşımlar,

Özbekçe öğretimi ile ilgili masada, uygulama alanından gelen katılımcılar doğrudan uygulamaya yönelik konular üzerinde durmuşlardır. Çalıştayın sonucunda Özbekçe öğretimine dair etraflı bir tartışma ve değerlendirme yapılmış, bu süreçte bazı sorunlar ve konular öne çıkmıştır: lehçe-dil ayrımı, fonetik zorluklar, alfabe farklılıkları, tercüme meselesi, öğretim elemanı durumu, öğrenci motivasyonu, kaynak eksikliği, sahada dil öğrenimi, yeni öğretim yöntemlerin kullanılması, teknolojik araçlardan yararlanma ve dijital içerik üretimi. Bu konuların odağında da Özbekçe dışında bir ana dili konuşuru olan öğrencilerin Özbekçe öğrenim sorunları ve durumu tartışılmıştır. Ağırlıklı olarak Türkiye'deki Çağdaş Türk Lehçeleri bölümlerinde ve TÖMER gibi dil kurumlarında bu öğretimin nasıl gerçekleştirildiği üzerinde durularak sorunlar tespit edilmiş, başarılı uygulama örnekleri verilmiş ve yeni yöntemlere dayalı öneriler ortaya konmuştur.

ÖZBEKÇENİN BİR LEHÇE OLARAK ELE ALINMASI SORUNU

Özbekçe öğretiminin ilk adımında belirleyici olan tutum, Özbekçenin bir lehçeden ziyade ayrı bir dil olarak ele alınmasıdır. Türkiye’de Özbekçeyi bir lehçe olarak öğretme eğilimi daha yaygındır. Oysa Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesi aynı dil ailesinin üyeleri olsa da bu diller yüzyıllar boyunca birbirinden ayrı gelişim göstermiştir. Bu, hem dillerin gramerine hem de kültürel arka planına yansımış, sonuçta birbirinden farklı iki dil ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de Türk dilleri birer dilden ziyade lehçe olarak algılandığı için bu dillerin öğretimiyle ilgili kapsamlı çalışmaların sayısı çok azdır. Bu çalışmaların eksikliği nedeniyle materyal geliştirilmesinde de sıkıntılar yaşanmış, uygun bir dil öğretim metodolojisi belirlenmemiştir. Dil öğretiminde bir dilin öğrenci ile ilişkisine bakıldığında üç ayrı durumdan söz edilebilir. Bunlar, bir dilin anadil olarak öğretimi, bir dilin yabancı dil olarak öğretimi ve bir dilin akraba dil olarak öğretimidir. Bu yaklaşımların metodolojileri birbirinden oldukça farklı olmalıdır. Özbekçe ana dili Türkiye Türkçesi ya da başka bir Türk dili olan öğrenciler için bir lehçe değil, bir akraba dil olarak ele alınmalıdır. Malesef, genel olarak akraba dillerin öğretimi üzerine yapılan yeterli bir çalışma da yoktur.

Diğer akraba diller gibi Özbekçe ve Türkiye Türkçesi de yüzyıllarca ayrı ayrı gelişmeleri nedeniyle birbirlerinden kimi zaman büyük farklılıklarla ayrılabilir. Özbekçe lehçe olarak kabul edildiğinde, Türkiye Türkçesine benzerliklerini vurgulamak ayrılıklarını hafife almak daha olası olacak, bu da dil öğretiminde belli eksiklikleri beraberinde getirecektir. Bu eksikliklerden başlıcası, Özbekçe bir lehçe olarak öğretildiği için öğrencinin kapsamlı bir öğretim sürecinden geçmemesi olacaktır.

Türkiye’de Türk dilleri birer dilden ziyade lehçe olarak algılandığı için bu dillerin öğretimiyle ilgili kapsamlı çalışmaların sayısı çok azdır.

Bir dilin, öğrencinin anadilinin bir lehçesi olarak algılanması, öğrencilerin dili öğrenme sürecinde yanıltıcı sonuçları da ortaya çıkarabilir.

Bir dilin, öğrencinin anadilinin bir lehçesi olarak algılanması, öğrencilerin dili öğrenme sürecinde yanıltıcı sonuçları da ortaya çıkarabilir. Örneğin “yalancı eş değer” adı verilen, söz varlığında biçimsel olarak aynı görünümüne sahip olan ancak öğrencinin ana dilindekinden farklı anlamlara sahip olan sözcüklerle karşılaştığında, öğrenci bunların yanlışlıkla aynı anlama geldiğini düşünebilmektedir. Ancak, biçimi benzer olsa da bu sözcükler farklı anlamlarda kullanılmaktadır.

Dil bilgisi öğretiminde morfoloji alanında da bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Türkçe Özbekçeye gramer olarak çok benzediği için öğrenciler aynı ekleri görünce Türkçedeki ile aynı anlama geldiğini düşünüyorlar, oysa bu dillere özgü farklılıklar bulunmaktadır. Bunun yanında ilgi hâlleri zorluk teşkil ediyor, öğrenciler bunları metinde görünce anlasalar da yazarken sorun yaşamaktadırlar. Ayrıca -lar ekinin sadece çokluk değil, saygı da ifade etmesi öğrencilerin zorlandığı bir konu. Öğrencilerin, Özbek Türkçesindeki sıfat-fiilleri Türkiye Türkçesindeki -dık sıfat-fiiliyle karşılamaya çalıştıkları için de sıkıntılar ortaya çıkmaktadır. İsim ve fiil kategorilerinde de öğrenciler sıklıkla sorunlar yaşamaktadır. Bu sıkıntının, özellikle tasvirî fiillerde olduğu görülmüştür. Özbekçede önemli bir konu olan tasvirî fiillerin çok iyi bilinmesi gerekmektedir. Aksi takdirde dilin öğrenilmesi çok zor olmaktadır. Örneğin “Men o'qib berdim.” Özbek Türkçesinde “Ben başkasının yararına okudum.” anlamındadır, bunu Türkiye Türkçesine “Ben okuyuverdim.” diye çevirmek anlamı kaybetme-

Özbekçede önemli bir konu olan tasvirî fiillerin çok iyi bilinmesi gerekmektedir.

mize neden olmaktadır. “Tasvirî” ya da “betimlemeli fiil” diye adlandırılan bu fiillerden yirmi yedi tane vardır ve bunları öğrenmek çok önemlidir. Bu fiiller metafor, metonimi gibi kültürel özellikleri taşıyan öğelerdendir. Deyim ve metafor aktarmaları çok önemli, çünkü bunların birebir çevrilmesi mümkün değildir.

“Lehçe” algısı, Özbekçe öğretiminde çeviri konusunda da sıkıntılara yol açabilmektedir. Öğrenciler metinden bütüncül bir anlam çıkarmak yerine parça parça çevirme yoluna gittiğinden yanlış çeviriler ortaya çıkabilmektedir. Çeviri yaparken sayılar, ay isimleri gibi birebir aynı olan sözcükler var olmakla beraber örneğin fiillerde hedef dildeki karşılıklar farklı olabilmektedir. Bu durumda tam anlamı verebilmek için doğrudan aynı sözcüğü kullanmak yerine başka bir fiili tercih etmek gerekir. Ayrıca kültüre özgü, karşılığı zor bulunan sözcüklerin bulunması, anlam vermenin daha da zorlaşmasına neden olabilmektedir. Özbekçede, Rusça ile olan etkileşimden dolayı ortaya çıkan kalıplaşmış ifadeler de bulunmaktadır. Bu ifadeler, sözcük sözcük Türkiye Türkçesine çevrildiğinde anlamsız olabilmektedir. Örneğin Özbekçeye, Rusçadan esinle yeni yılı kutlamak için “Yangi yilingiz bilan” ifadesi kullanılır. Bu ifadenin Türkiye Türkçesinde sözcük sözcük karşılığı “yeni yılınız ile”dir. Özbekçede kültürel kalıpların tanınması ve çeviri tekniği konusunda eksiklikler yaşanmaktadır

Kısacası “lehçe” algısıyla yapılandırılmış bir öğretim belli sorunları beraberinde getirmektedir.

ÖZBEKÇE ÖĞRETİMİNDE FONETİK ZORLUKLAR

Özbekçe öğretiminde bir diğer önemli nokta da fonetik konusudur. Öğrenciler bir sözcüğün okunuşunu, yazımını ve anlamını bilseler de nasıl seslendirileceği konusunda sorun yaşamaktadırlar. Çünkü dili duymamış olmak, ses sistemine aşina olmamak sözcüğün nasıl söyleneceğini bilememeye yol açar. İdeal alfabe, bir sese bir harfin denk geldiği alfabadir. Ancak Özbek Türkçesinde hem Kiril hem Latin alfabesinde bir harf birden çok sesi karşılamaktadır, özellikle ünlülerde durum daha da karmaşıktır. Özbekçede, Türkçedeki sekiz ünlü sese karşılık altı harfin olması ve Özbekçede ünlü uyumunun olmayışından dolayı öğrencilerin o/ö, u/ü seslerine karşılık gelen tek o, u harflerinin kelime içinde na-

sıl okunacağını ayırt edememesinden kaynaklı sıkıntı bulunmaktadır. Bu aynı zamanda öğrencinin okumasını ve yazmasını da yavaşlatan en önemli etkenlerden biridir. Özellikle Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümlerinde konuşmaya ayrılan ders saatlerinin de kısıtlı olması sebebiyle öğrencilere en temel ses telaffuzları verilmekte, sorun yaşanan noktalar üzerinde çok durulamamaktadır. Bunun dışında Özbekçedeki O(Å) söylenişinde sorun yaşanmaktadır. Öğrenciler bunu ileri seviyelerde, yüksek lisans doktora sürecinde bile söylemekte sıkıntı çekmektedirler. Bu ses Özbekçede hem Türkçe hem Arapça, Farsça kelimelerde kullanılmaktadır. O(Å) sesi yaygın kullanılan ve öğretimi üzerinde çok tartışılan bir konu olmasına karşın, herhangi bir çözüm noktasında buluşulamamıştır. Benzer sorunlar ünlülerdeki kadar olmasa da ünsüzlerde de görülür. Bazı ünsüz harfler birden çok sesi karşılar. Örneğin C ve J seslerinin aynı harfle gösterilmesi de içinde bu ünsüzlerin bulunduğu

Yaygın fonetik sorunlar, öğrencilerin dili konuşabileceklerine olan inançlarını da olumsuz etkilemektedir.

kelimelerin söyleyişinde sıkıntı yaratmaktadır. Ayrıca alfabede iki ünsüzün tek sesi karşılıyor olması (ng/ñ) da ayrı bir sorun oluşturmaktadır. Bu gibi yaygın fonetik sorunlar, öğrencilerin dili konuşabileceklerine olan inançlarını da olumsuz etkilemektedir. Öğrenciler bu sesi çıkaramadıklarında ya da farklı fonetik hatalar yaptıklarında konuşmaktan çekinmeye ve kaçınmaya başlamaktadır. Bu da konuşma pratiklerini olumsuz etkilemektedir.

ÖZBEKÇE ÖĞRETİMİNDE ALFABE BİLGİSİ

Özbekçe öğretiminde alfabe bilgisi de önemli bir etkidir. Şu anda Özbekçede Latin alfabesi resmî alfabledir. Geçmiş dönemlerde ise Arap ve Kiril alfabeleri de resmî alfabe olarak kullanılmıştır. Kiril harfli Özbek alfabesinde ünlülerin temsili, telaffuz sorunlarına da yol açmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin bu alfabelere de hâkim olması gerekir. Ancak öğrencilerin Latin alfabesi dışında bilgi boşlukları vardır. Bu da Özbekçe kaynakların önemli bir kısmını anlama ve telaffuz konusunda sorun teşkil etmektedir.

Kiril harfli Özbek alfabesinde ünlülerin temsili, telaffuz sorunlarına da yol açmaktadır.

ÖĞRENCİLERİN HAZIR BULUNUŞLUK DURUMLARI VE MOTİVASYONLARI

Öğrencilerin karşılaştıkları bu sorunların yanı sıra motivasyon ve bilgi konusunda da eksiklikleri vardır. Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümüne gelen öğrencilerin önemli bir kısmı aslında Türk Dili ve Edebiyatı ya da Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde okumak isteyip puanı o bölümlere yetmeyen öğrencilerdir. Bu öğrenciler Türkçe öğretmeni olmak istedikleri için başka bir dil öğrenmeye ilgi ve merakları yoktur. Çünkü onlar için Özbekçe öğrenmenin iş yaşamında bir karşılığı bulunmamaktadır. Bölüme Özbekçe öğrenmek için gelen sayısı çok az. Bu da motivasyonun en önemli sorunlardan biri olmasına yol açıyor. Bu ve benzeri nedenlerle öğrenciler Özbek kültürüne de yabancı kalıyorlar. Bu da öğretim elemanlarının önce Özbekistan'ı tanıtması gerektiğini doğurmaktadır.

Öğrencilerin belki de en büyük eksikliği ilgi ve motivasyon olarak belirlenmiştir.

---

dır. Öğrencilerin belki de en büyük eksikliği ilgi ve motivasyon olarak belirlenmiştir. Buna ek olarak bazı öğrencilerin Türkiye Türkçesinde de yetkin olmadıkları görülmektedir. Bu da ikinci bir dil öğreniminde sorundur. Bir başka husus da sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının Özbekçe öğretimini olumsuz etkilemesidir. Bu okuldan okula değişiklik gösterse de mevcudu 65'e çıkan sınıfların olması, öğretim açısından olumsuz bir tabloyu ortaya koymaktadır. Öğrenci sayısı çok olduğu için kalite düşmektedir.

ÖĞRETİM ELEMANI VE MÜFREDATA İLİŞKİN SORUNLAR

Türkiye'de ilk Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü 1992 senesinde kurulmuştur. Dolayısıyla hâlihazırda yetişmiş eleman sayısı çok fazla değildir. Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümlerinde çalışan hocalar, belirli bir alanda uzmanlaştıkları için eleman sıkıntısı daha da çok kendini gösterir. Az olan akademik elemanın alandaki her konuya yetişmesi mümkün değildir. Öğretim elemanı sayısındaki azlığın yanı sıra öğretim elemanlarının dile hâkim olması sorunu da vardır. Özbekçeyi kendisi de iyi bilmeyen ya da konuşamayan hocaların olması da Özbekçe öğretimindeki sorunlardan biridir.

Özbekçe öğretiminde müfredatta ve uygulanan metotlarda belli bir standart oluşmaması önemli bir sorundur.

Öğretim elemanlarının teknolojiye yararlanma konusunda yaşadığı sorunlar da bulunmaktadır. Birincisi her tür teknolojiye hâkim olmamalarıdır. İkincisi de dersliklerin teknolojik donanımının yetersiz olmasıdır. Kimi dersliklerde araç gereç eksikliği vardır kimilerinde ise bunlar olsa da düzgün çalışır durumda değildir.

Şu anda Türkiye'de yirmiyi aşkın Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü vardır. Bu bölümlerde çoğun-

lukla ana dili Türkçe olan öğrencilere bir veya birkaç lehçe öğretiliyor. Öğretilen lehçeler ve lehçelerin ne şekilde öğretildiği meselesi önemlidir. Bu bölümlerin müfredatları ve uyguladıkları metotlar farklıdır. Dolayısıyla bu bölümlerde standart bir müfredat uygulanmamaktadır. Bu da Özbekçe öğretiminde belli bir standart oluşmadığını göstermektedir.

Tüm bunların yanında Özbekçe alanında yetişmiş eleman açığı da vardır. Kurumlarda çalışmak üzere iyi düzeyde Özbekçe bilen mezun sayısı çok değildir. Ayrıca ÖSYM'nin düzenlediği YDS gibi dil sınavlarında birçok dil yer almaktadır ancak, Özbekçe bunların arasında değildir. Yalnızca ihtiyaç durumlarında ÖSYM tarafından Özbekçe sınavı yapılmakta ancak, bu sınavın içeriği ve yöntemi YDS'den farklı ve daha zor olmaktadır. Bu ve benzer nedenlerle Türkiye'de Özbekçe eğitimi almış gençlerin yerine Özbekistan'dan gelen elemanlar tercih edilebilmektedir.

Ayrıca ÖSYM'nin düzenlediği YDS gibi dil sınavlarında birçok dil yer almaktadır ancak, Özbekçe bunların arasında değildir.

MATERYAL EKSİKLİĞİ SORUNLARI

Özbekçenin öğretilmesinde en önemli eksikliklerden biri de materyalin azlığıdır. Bunun nedenlerinden biri, Türkiye'de Türk dilleri "lehçe" olarak görüldüğü için ciddi anlamda materyal çalışması yapılmamış ve bir metodoloji belirlenmemiş olmasıdır.

Başka bir sorun, ders kitaplarının içeriğidir. Derste güncel konular üzerine konuşmak öğrencinin motivasyonu açısından önemlidir ancak, ne yazık ki kullanılan ders kitaplarının içeriği güncel değildir. Sovyetler Birliği döneminde hazırlanan kitaplar konuları ve içerikleri sebebiyle politik bir çerçeve içindedir. Bu da derste kullanımını zorlaştırmak-

tadır. Bağımsızlık sonrasında hazırlanmış kitaplar ise Korelilere ya da İngiltere'den gelenlere yönelik yazılmış olduğundan uygun içeriklere sahip değildir.

Ders kitaplarının içeriği sanal ortamlara yönelik olarak güncellenmelidir.

Yurt dışından gelenlere yönelik Özbekçe öğretimi kaynaklarına bakıldığında da genel olarak kısıtlı olduğu görülmektedir. Öğretim elemanları kendileri de kaynak bulmakta zorluk yaşamaktadırlar. Var olan kitapların derslerde etkin öğretimi sağlayamadığı görüşünde birleşilmiş durumdadır. Özbekçe dil kitaplarında konuşma ortamları çarşı, pazar, okul gibi mekânlardır.

Oysaki şimdiki öğrencilerin sanal ortama özgü mekânları da vardır ve bunlar materyallerle buluşturulmamıştır. Ders kitaplarının içeriği bu yeni ortamlara yönelik olarak güncellenmelidir.

Özbekçe sözlükler için de güncelleme gerekliliği vardır. Özbekçenin diğer dünya dillerine, örneğin Rusça ya da İngilizce gibi, sözlükleri çok kapsamlıdır ancak Türkçe-Özbekçe sözlükler yetersiz kalmaktadır. Temel kaynaklardan biri olan İzahlı Lugat'ı hocalar rahatlıkla kullanabilmekte ancak öğrenciler için sözlüğü anlamak zor olmaktadır. Bu kay-

Özbekistan dışında olan öğrenci ya da konuşurlar için güncel içeriği olan sözlüklere de ihtiyaç bulunmaktadır.

nakta, kimi zaman bir sözcük için yarım saatini harcamak durumunda kalan öğrencinin düzeyine uygun bir sözlük de yoktur. Ayrıca Özbekistan dışında olan öğrenci ya da konuşurlar için güncel içeriği olan sözlüklere de ihtiyaç bulunmaktadır. Çünkü bu kişiler sahadan uzak kaldıkları için güncel kullanımlara hâkim olmak konusunda, yardımcı bir kaynağa ihtiyaç duymaktadırlar. Altı ciltlik İzahlı Lugat'ın Latin alfabesinde olmaması da bu tür sorunları beslemektedir.

Çevrimiçi ağ üzerinden kaynak ulaşımı da kısıtlıdır. Birçok dile özgü çeşitli dil öğrenme uygulama ve programları vardır ancak, Özbekçe için böyle bir yoktur. Dersler için diğer CD'ler, diyalog ve konuşma materyalleri de yeterli değildir. Özbekistan'da bağımsızlık öncesi ve sonra-

sında çekilen birçok film, oynanan birçok tiyatro vardır ancak bunlar dijital ortamda mevcut değildir. Dijital dünyada Türk dünyasının varlığı ve kültürü Batı ile kıyaslandığında yok denecek kadar azdır. Kısacası basılı ya da dijital kaynak bakımından öğretimi olumsuz etkileyen bir eksiklik söz konusudur.

DİL ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI

Dile ve kültüre aşina olmak, bir dilin hem öğretimi hem de öğrenimi açısından çok önemlidir. Bu da hocaların ve öğrencilerin sahada bulunarak dili pratik etme gerekliliklerini doğurmaktadır. Ancak maddi ve teknik sıkıntılar sebebiyle Özbekistan'a gitmek herkes için mümkün olmamaktadır. Üniversiteler arası değişim programları ne yazık ki çok yaygın değildir. Türkiye bu anlamda yurt dışından öğrenci kabul etmek konusunda ileridedir ancak, Türkiye'den öğrencilerin Özbekistan'a gitmesi aynı derecede yaygın ve kolay değildir.

Dile ve kültüre aşina olmak, bir dilin hem öğretimi hem de öğrenimi açısından çok önemlidir.

İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Dil öğretiminde kullanılan Avrupa Dil Portfolyosu'na göre belirlenen bir dil çerçevesi vardır. Bu, dünyadaki bütün diller için kolayca uygulanabilir bir küresel ölçektir. Buna göre düzeyleri belirlemek ve öğretim programını oluşturmak etkin sonuç vermektedir. Bu portfolyodaki düzeyler göz önüne alınarak oluşturulan metinlerde kolaydan zora doğru gidilebilir.

Metinler seçilirken günlük hayatın içinden konular seçilmelidir.

Metinler seçilirken günlük hayatın içinden konular seçilmelidir. Önce görgü ve selamlaşma kelimeleri ile başlanıp sonra bunları içeren diyaloglar hazırlanabilir. Bu diyalogları öğrencilerin oluşturması teşvik edilmelidir. Öğrenciler bunu yaparken üstüne bir yenilik daha ekleyerek kendini tanıtmayı diyaloga dâhil edebilir. Böylece öğrenci hobiler, spor etkinlikleri vb. hakkındaki kelime-

leri de öğrenir. Bir sonraki adım öğrencinin ailesini tanıtmayı olabilir. Bu da Özbekçe akrabalık terimlerinin ve meslek adlarının öğrenilmesini sağlar. Bunlar uygulanırken diyalog, kompozisyon gibi farklı türlerden yararlanılabilir. Benzer bir uygulama alışveriş odaklı kelimeler için de yapılabilir. Örnek bir alışveriş diyalogu hazırlanıp öğrencilere okutulabilir. Ardından öğrencinin bunu hayattaki başka bir duruma uyarlaması istenebilir. Örneğin gümrükten geçiş, pasaport kontrolü gibi alanlarda yeni diyaloglar oluşturularak yeni kelimeler öğretilip konuşma alanları geliştirilebilir.

Konuşma sınavında da derste kullanılan diyaloglara benzer yapılar kullanılarak öğrencinin pratiği desteklenebilir.

Konuşma sınavında da derste kullanılan yukarıdaki diyaloglara benzer yapılar kullanılarak öğrencinin pratiği desteklenebilir. Bunların yanında, yazma becerilerini geliştirmek için de herkesin geldiği şehri tanıtmayı istenebilir. Öğrenci bunu yaparken birçok alanda yeni kelime ve dil yapısı öğrenecektir. Sonra bunlar çevrimiçi bir ortama geçirilip Özbek turistler için tanıtıcı materyaller olarak kullanılabilir. Bu da öğrencinin motivasyonunu olumlu etkiler. Böylece Avrupa Dil Portfolyosu'ndaki seviyeler, farklı dil alanlarına uygulayarak öğrencinin kademe kademe öğrenmesi sağlanabilir.

Başka bir uygulama örneği de Kırgızistan, Manas Üniversitesindeki mütercim tercümanlık programlarıdır. Burada Türkçe-Rusça, İngilizce-Kırgızca ve Kırgızca-Türkçe programları vardır. Burada uygulanan son program Özbekçe öğretimine örnek teşkil edebilir. Mütercim tercümanlık alanında, Kırgızca-Türkçe tercümanların yetiştirildiği bu program örnek alınarak Özbekçe-Türkçe tercümanlar yetiştirme yoluna gidilebilir. Bu programda öğrenciler, öncelikle bir yıl hazırlık öğrenimi görmektedirler. Ardından tercümanlık ya da Türkoloji bölümlerine yönelmektedir. Böyle bir program oluşturulmak istenmesi durumunda, onların müfredatları örnek alınabilir.

İyi uygulamalarda bir başka kurumsal örnek de İran Kültür Merkezi'dir. Ankara'da Farsça öğretimini kendi kitapları ile uygulayan bu kurum, Özbekçe için örnek oluşturabilir. Özbek Kültür Merkezi açmak, dil öğretimini ve kültür öğretimini destekleyen bir durum oluşturacaktır. Özbekistan'dan hocalar getirilerek Özbek kültürünü de öğreten bir yapı içinde, Özbekçe öğretiminde yeni bir alan oluşturabilirler.

İyi örnek uygulamalarında, geleneksel ve modern yöntemin bir arada kullanılması da vardır. Geleneksel yöntem daha çok öğretmeni merkeze alan ezberleme, açıklama gibi kalıplaşmış metotlar üzerine kuruludur. Modern yöntem ise öğrenci merkezli bir yaklaşımdır. Bu yöntemde yeni öğretim tekniklerine daha çok yer verilmektedir. Bu yöntemde, öğrenilen dilde düşünmek ve düşünceyi detaylandırabilmek önemlidir. Bu iki uygulamanın da olumlu ve olumsuz yönleri vardır. O nedenle ikisinin birlikte kullanılması öğretim sürecini olumlu etkilemektedir. Gramer bilgileri geleneksel metotla gösterildikten sonra bu bilgilerin modern metotla desteklenmesi, hayatın içinden görsel ve işitsel malzemelerin de derse dâhil edilmesi iyi bir uygulamadır.

Öğretimdeki iyi uygulama örneklerine genel olarak bakıldığında öne çıkan bazı unsurlar göze çarpmaktadır. Teknolojiden yararlanılması, işitsel ve görsel materyallerin kullanılması, ders içeriği ve materyallerinin güncel konular ve gündelik hayatla ilintili olması Özbekçe öğretimini etkin kılan uygulamalardır.

YENİ YÖNTEMLER

Günümüzde dil öğretimine yönelik tamamen yeni bir metodoloji oluşturulmaktadır. Öğretim elemanının yeni yaklaşımlar ve yeni teknolojiler konusuna hâkim olması gerekir. Bu yeni yaklaşımların hedefi iletişimsel dil yetkinliğinin oluşturulmasıdır. Dil öğretiminde amaç öğrencilere iletişim kurmayı öğretmek olmalıdır. Yabancı dil öğren-

Dil öğretiminde amaç öğrencilere iletişim kurmayı öğretmek olmalıdır.

mek öğrenciler tarafından bir akademik disiplin değil, modern yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak algılanmalıdır. Bu yaklaşımı destekleyen “geliştirici eğitim”, “birey odaklı eğitim”, “bireyselleştirilmiş eğitim”, “sorun çözme odaklı eğitim”, “sosyal geliştirme eğitimi”, “iletişimsel eğitim”, “karşılaştırmalı çözümleme” gibi yeni öğretim teknolojileri vardır.

Geliştirici Eğitim: Bu yöntem kelimelerin, klişelerin, cümlelerin ezberlenmesi veya ezberletilmesinden yani hafızadan ziyade yabancı dilde düşünme mekanizmalarının oluşturulmasına dayanır. Bu yöntemle öğrenciler grameri tam bilmeden de konuşma ve metin aktarımı yapabilmektedir. Bu da öğrencilerin özgüven motivasyon eksikliğini gidermede etkili bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır. Geliştirici eğitimin içeriği, yöntemleri ve biçimleri öğrenci yetiştirme yasalarına dayanmaktadır. Bu yaklaşımda öğrenci, çevreyle etkileşimde bulunan bağımsız bir birey olarak ele alınır. Bu da planlama, organizasyon, uygulama ve performans gibi aşamaları içerir. Bu teknolojide; öğrenci ve çevre ilişkisinde rasyonel ve duygusal yönler, gerçekler ve genelleştirmeler, bireysellik, bilgi ve sorun, açıklayıcı ve inceleyici yöntemleri bir araya getirmek gerekmektedir. Aynı zamanda da öğrencinin farklı etkinliklere katılımını, hayal gücünü, anılarını ve konuşmalarını zenginleştiren pratik öğeleri ve tartışmaları içerir.

Birey Odaklı Eğitim: Birey odaklı eğitimde, dil öğretiminde mevcut teknolojilerin uygulanmasında öğrencilerin somut aile ortamı, sosyal ve kültürel çevresi, insan ve nesnel dünyasının onlar tarafından anlamlandırılması durumunda elde edilen hayat etkinliğinin kişisel tecrübesine özel önem verilmektedir. Yani öğrencinin ortamlarında hangi faktörlerin önem taşıdığı ve öğrencinin kişisel deneyimlerinin göz önünde bulundurulması esastır. Örneğin Özbekçe dersinde öğrencilerin ilgisini çekecek konularda konuşmak, sevdikleri dizilerden, filmlerden bahsetmek ve öğrencilerin bu konulara dair kendi düşüncelerini ifade edebilecekleri bir tartışma ortamı yaratmak bu yaklaşımın pratikleri arasında olabilir.

Bireyselleştirilmiş Eğitim: Birey odaklı eğitime çok yakın olan bu yaklaşımda; dil öğretim yöntemlerini, yollarını ve hızını seçmek için öğrencinin bireysel yeterliliklerinden yola çıkarak eğitim sürecinin düzenlenmesi esastır. Burada öğrencilerin zekâ tiplerine de dikkat etmek ve onların hangi durumlarda dersi daha iyi anladıklarına yönelik yollar geliştirmek önemlidir. Bu yaklaşımda, öğrencinin özelliklerinin belirlenip dersin buna göre planlanmasında öğretim elemanın rolü çok büyüktür.

Öğrencilerin zekâ tiplerine de dikkat etmek ve onların hangi durumlarda dersi daha iyi anladıklarına yönelik yollar geliştirmek önemlidir.

Sorun Çözme Odaklı Eğitim: Bu yaklaşım, bir öğretmenin gözetimi altında sorunlu durumların yaratılmasını ve öğrencilerin bu sorunu çözmeye yönelik aktif bağımsız etkinlikler düzenlenmesini içeren bir dersin planlanmasına dayanır. Sorun çözme süreci, öğrencilerin kendi aralarında gelişigüzel konuşmalarından öte bir dil becerisi kazandıracaktır. Bu teknoloji, sadece dil öğrenimine değil, aynı zamanda öğrencilerin kendi yeteneklerini geliştirmesine de hizmet etmektedir. Bu yaklaşımda sorunun öncelikle sınıf ortamında oluşturulması gerekir. Örneğin romandaki karakterin içine düştüğü zor duruma yönelik çözüm önerileri sunmak gibi. Bu durumda öğrenciler bu sorunun ya da zorluğun nedenini tespit etmeye teşvik edilir. Ardından sorunun çözü-

müne yönelik hipotezin oluşturulması ve analiz edilmesi sağlanır. Son aşama ise çıkan sonuçların formüle edilmesine dayanır. Bu teknolojiyle öğrenciler sadece Özbekçe becerilerini değil, aynı zamanda Özbekçede herhangi bir sorunlu durumda kendilerini ifade etme yeteneklerini de geliştireceklerdir.

Sosyal Geliştirme Eğitiminde amaç, insanın özgül niteliklerine dayanarak toplumsal bağışıklık sisteminin oluşturulması ve kendi kendine yönetim durumuna katılmasını sağlamaktır.

Sosyal Geliştirme Eğitimi: Bu yaklaşım öğrencilerin, toplumun olumsuz etkilerini aşmak için iradeli şekilde hareket edebilmesini hedefler. Burada amaç, insanın özgül niteliklerine dayanarak toplumsal bağışıklık sisteminin oluşturulması ve kendi kendine yönetim durumuna katılmasını sağlamaktır. Örneğin Özbekistan'da araba kullanırken polis tarafından durdurulan birinin -bu ve benzeri zor durumlarda- ne yapması gerektiğine dair günlük hayata yönelik alanların hedeflenmesi gerekir. Bu yaklaşım, öğrenci doktora gittiğinde ya da hukuki bir işi olduğunda nasıl konuşacağına ve nasıl bir süreçle karşılaşacağına dair bir eğitim türüdür. Bu da öğrencileri yeni öğrendiği dil çerçevesinde bir kültür şoku yaşamaktan uzak tutacaktır.

İletişimsel Eğitim: Bu belki de en önemli yeni öğretim yaklaşımlarından biridir. Dil öğrencisi dili belli bir düzeyde öğrenip bilmesine rağmen, konuşma becerisi geliştirmekte, o dille iletişime geçmekte zorluklar yaşayabilmektedir. İşte bu konuşma kaygısını atlatmak için iletişimsel yöntem kullanılmalıdır. Bu metodolojinin ana odağı doğrudan iletişim pratiğidir. Bu yöntemin en önemli avantajı, yetkin ve akıcı biçimde iletişim kurabilme ve konuşurken garip duraksamalardan kaçınabilme becerisini geliştirmesidir. Konuşmaya dayalı olan bu yaklaşım öğrencinin yaşadığı konuşma kaygısının önüne geçecektir.

Karşılaştırmalı Çözümleme: Bu yöntemde; Türk soylu kişilere Özbekçe öğretirken temel kavramlar ve ortaklıklar üzerinde durmadan, karşılaştırmada farklılık gösterenlere odaklanarak öğretim yapılabilmesidir. Örneğin ses bilgisinde yalnızca üç harf farklı, diğerleri aynıdır. Dolayısıyla aynı olanları göstermek yerine farklılıklar üzerinden gitmek, öğrencinin işini kolaylaştırıp zaman tasarrufu sağlayacaktır. Aynı şey morfoloji ve sentaksta da yapıldığında çok daha hızlı bir öğretim süreci gerçekleşir. Farklılıkların yanı sıra yalancı eş değerler ya da Türkçede olmayan Özbekçe kelimeler üzerinde durulduğunda diğer eksiklikler de tamamlanmış olacaktır. Ak-raba dil öğretiminde karşılaştırmalı çözümleme etkili bir yöntemdir.

Özbekçe öğretirken temel kavramlar ve ortaklıklar üzerinde durmadan, karşılaştırmada farklılıklara odaklanarak öğretim yapılması önemlidir.

Bu yaklaşımların yanı sıra derslerde uygulanabilecek farklı yöntemlerden de yararlanılabilir. Örneğin “graphic organizer (grafik düzenleme)” adlı sistem ders içeriğini çeşitli açılardan öğrenme ve sınıflandırmaya yardımcı bir sistemdir. Bunun yanında birçok “uzaktan eğitim” alanı ve materyali vardır. Uzaktan eğitim de dersleri destekleyici bir yöntem olarak kullanılabilir. Bu kaynaklar öğrencilere istedikleri konuda konuşma, tartışma ve inceleme olanağı sunmaktadır.

ÖNERİLER

Özbekçe öğretiminde sorunlar, uygulamalar ve yeni yöntemler Çalıştay boyunca belirlenmiş ve tartışılmıştır. Bunlara yönelik olarak da uygulayıcılar tarafından çeşitli çözüm önerileri sunulmuştur.

Ders içeriği ve materyallerinin güncelleştirilmesi gerekmektedir.

- Derslerde günlük yaşam alanı olarak çarşı, kütüphane, okul gibi çok sınırlı bir alan seçilmektedir. Bu alanın dışına çıkılmalı, daha güncel alanlara odaklanılmalıdır.
- Görsel, işitsel internet/genel ağ malzemesinden yararlanılmalıdır.
- Derste teknolojiden ve sosyal medya uygulamalarından yararlanılmalıdır. Öğrencilerin internetten/genel ağdan yararlanması, Özbekçe filmler izlemesi, sosyal medyadan Özbek arkadaşlar edinip konuşması faydalı olacaktır.

Var olan dijital kaynaklardan yararlanılmalı ve yeni dijital kaynaklar üretilmelidir.

- Youtube gibi öğrencilerin rahat erişebileceği platformlarda Özbekçeyle ilgili materyal ve kaynaklar oluşturulmalıdır.
- Öğrencinin evden kendi kendine kullanabileceği sistemler, programlar geliştirilmelidir. “www.uza.uz, www.daryo.uz, www.ziyo.uz, www.ziyo.net, www.kun.uz, protoday.uz” gibi siteler ve “Mediabay, Telegram” gibi telefon uygulamaları kullanılabilir.
- Özbek kanalları ve radyolarını dinleyip takip etmek hem öğrenciler hem öğretmenler için önemlidir.
- Özbek televizyonları TURKSAT’ta yayın yapabilmelidir.

- “PowerPoint” ve “Word” gibi programların en güncel sürümleri kullanılmalı, öğretmenin teknolojik yönden eksik kaldığı noktalarda öğrenciden öğrenme yoluna gidilebilir.
- Özbekçe dil öğrenme uygulamaları geliştirilmeli ve derslerde kullanılmalı.Dijital dünyada Türk dilleri ve kültürünün varlığı artırılmalı. Bu konuda TRT gibi kurumlarla iş birliği yapılabilir.
- Özbekçe eserler diksiyonu düzgün kişilerce sesli kaynak hâline getirilmeli.
- Radyo tiyatrosu, şiirler, tiyatro oyunları gibi akraba dillerin ürünleri ortak bir websitesinde toplanabilir.

LANGUAGE TEACHING AND
LEARNING WORKSHOP

DİL ÖĞRETİMİ VE
ÖĞRENİMİ ÇALIŞTAYI

